

Avdelningen för analys  
Ann-Catrin Johansson  
ann-catrin.johansson@socialstyrelsen.se

s.remissvar@regeringskansliet.se  
med kopia till:  
s.hc@regeringskansliet.se

## **Socialstyrelsens yttrande - Förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol**

Socialdepartementets diarienummer S2025/01618

### **Sammanfattning**

Förenklingsrådet, ett beslutsorgan inom Tillväxtverket, har föreslagit att 8 kap. 15 § i alkohollagen (2010:1622) upphävs, vilket innebär att krav på matservering och eget kök vid alkoholservering tas bort för att minska företagens regelbörda och främja nya affärsmodeller. Socialstyrelsen avstyrker förslag att 8 kap. 15 § i alkohollagen (2010:1622) upphävs, utifrån dess potentiella konsekvenser för folkhälsa och sociala skadeverkningar. Socialstyrelsen avstyrker därför även förslag om att ta bort krav att serveringsstället ska erbjuda ett utifrån storleken på serveringsstället lämpligt antal sittplatser. Socialstyrelsen avstår från att lämna synpunkter angående de förslag som handlar om att ta bort krav på eget kök för tillredning av mat vid cateringverksamhet (8 kap. 4 § 2 st.) och förslag som handlar om ändringar av förtydliganden avseende lokalbegreppet i alkohollagen (8 kap. 4 och 16 §§). Dessa frågor ligger utanför myndighetens verksamhetsområden. Myndigheten har inte gjort någon bedömning av förslagens näringspolitiska konsekvenser.

### **2.1 Förslag till lag om ändring i alkohollagen (2010:1622)**

Socialstyrelsen avstyrker förslag att 8 kap. 15 § i alkohollagen (2010:1622) upphävs. Krav på att serveringsställen måste ha ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahålla lagad eller på annat sätt tillredd mat för stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten bör kvarstå. Socialstyrelsens bedömning är att förslaget riskerar att medföra negativa konsekvenser för folkhälsan genom ökad alkoholkonsumtion, högre berusningsgrad och fler alkoholrelaterade skador och dödsfall. Om 8 kap. 15 § i alkohollagen (2010:1622) upphävs resulterar det sannolikt i att fler restauranger och serveringar med fokus på alkoholdrycker etableras. Därmed ökar tillgänglighet till alkohol. Socialstyrelsen hänvisar vidare till forskning som visar på att berusningsgraden minskar när alkohol intas med mat.

### *Tillgänglighet till alkohol och dess effekter för konsumtion*

Enligt det europeiska och internationella samarbetet med världshälsoorganisationen (WHO) är minskad tillgänglighet till alkohol en av de mest effektiva metoderna för att reducera alkoholrelaterade skador och bör därför betraktas som ett grundläggande verktyg inom ramen för alkohollagen. Den svenska alkoholpolitiken utgår från att tillgänglighet till alkohol har betydelse för utvecklingen av totalkonsumtionen i samhället och för alkoholskadornas omfattning. Dess mål är att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar<sup>1</sup>. Målet ska nås genom insatser som motverkar skadligt dryckesbeteende och som bidrar till en minskad total alkoholkonsumtion. Folkhälsopolitiken<sup>2</sup> och den gemensamma strategin för alkohol, narkotika, droger, tobak och spel (ANDTS)<sup>3</sup> bygger på den så kallade totalkonsumtionsmodellen som grundar sig på tanken att det finns ett tydligt samband mellan ett lands totala alkoholkonsumtion och dess alkoholrelaterade skador per capita<sup>4</sup>.

### *Kopplingen mellan mat och berusningsgrad*

I slutbetänkandet SOU 2024:23 En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas ville en bred enighet bland flertalet remissinstanser behålla kopplingen mellan mat och alkohol ur ett folkhälsoperspektiv. Kravet på att tillhandahålla mat som en förutsättning för alkoholservering har motiverats med att berusningseffekten blir mindre om mat intas samtidigt med alkohol än på fastande mage<sup>5</sup>. Forskning visar att när alkohol är lättillgängligt ökar konsumtionen och tillhörande problem, medan de minskar när tillgängligheten begränsas. Forskning visar vidare att det tar längre tid för alkoholen att komma ut i blodet om mat konsumeras i samband med att alkohol intas<sup>6</sup>. Folkhälsomyndigheten har gjort en kartläggning (S2023/03353) av kunskapsläget över sambandet mellan samtidigt intag av mat, påverkan av alkohol och akuta skador.

### *Alkoholrelaterade skador och dödsfall*

Med ökad tillgänglighet till alkohol i samhället ökar också riskerna för alkoholrelaterade skador och dödsfall. Förenklingsrådets analys visar att alkoholkonsumtionen i samhället bedöms kunna öka med cirka 150 000–270 000 liter alkohol per år till följd av att fler restauranger etableras när kravet på matservering och eget kök avskaffas, motsvarande 0,22 till 0,38 procent av den totala alkoholkonsumtionen. Vidare visar analysen att reformen kan innebära en ökning av alkoholrelaterade sjukhusvister och cirka 4–11, alternativt 8–19 dödsfall ytterligare alkoholrelaterade dödsfall per år (beroende av beräkningsmodell). Siffrorna bygger på en uppskattad ökning av antalet serveringar som säljer alkohol och ökade alkoholkonsumtion. Socialstyrelsen

---

<sup>1</sup> Prop. 2005/06:30, bet. 2005/06: SoU12, rskr. 2005/06:157.

<sup>2</sup> God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik. Regeringens proposition 2017/18:249.

<sup>3</sup> En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022–2025. Regeringens skrivelse 2021/22:213.

<sup>4</sup> SOU 2011:16 – Missbruket, Kunskapen, Vården.

<sup>5</sup> SOU 2024:23 – En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas, s. 184.

<sup>6</sup> Folkhälsomyndigheten, Vägledning om servering – alkohollagen, nr 22212.s. 7; Folkhälsomyndigheten, dnr. S2023/03353.

anser dock att även en begränsad ökning av alkoholkonsumtion och alkoholrelaterade skador och dödsfall är allvarligt.

#### *Den finska alkoholreformen*

Förenklingsrådets utredning hänvisar till den finska alkoholreformen 2018, men systemet där skiljer sig från det svenska och den finska reformen kan inte anses direkt överförbar till svenska förhållanden. Exempelvis beslutas tillstånd i Finland av regionala statliga myndigheter med omfattande krav ställs på lokalernas utformning och överblickbarhet<sup>7</sup> medan det i Sverige är kommunerna som beslutar om tillstånd. Faktorer som pandemi och en svagare ekonomisk situation kan ha påverkat alkoholkonsumtionen i Finland, och utvecklingen bör därför ses ur ett längre perspektiv.

#### *Ökad alkoholkonsumtion kan få negativa sociala konsekvenser*

Förenklingsrådet menar att barn och unga inte påverkas av lagförslaget eftersom åldersgränsen för att serveras alkohol kvarstår. Socialstyrelsen anser dock att barn och unga riskerar att drabbas och påverkas negativt till följd av ökad tillgänglighet till och ökad konsumtion av alkohol med högre berusningsgrad bland vuxna. Det kan leda till minskad trygghet och större utsatthet för barn och unga. Barnrättsperspektivet har inte beaktats i sammanhanget. Vidare saknas det en analys av sociala konsekvenser till följd av ökad alkoholkonsumtion, exempelvis vid våld i nära relationer.

#### *Sittplatser för gäster som serveras mat*

Eftersom Socialstyrelsen avstyrker förslaget att ta bort krav på eget kök och matservering för att servera alkohol, avstyrker myndigheten också förslaget att ta bort krav om att serveringsställen ska erbjuda ett utifrån storleken på serveringsstället lämpligt antal sittplatser för matservering.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschefen Natalia Borg. I den slutliga handläggningen har enhetschefen Eva Wallin deltagit. Utredaren Ann-Catrin Johansson har varit föredragande.

För Socialstyrelsen

Natalia Borg

Ann-Catrin Johansson

---

<sup>7</sup> Alkohollag 1102/2017- <https://www.finlex.fi/sv/lagstiftning/2017/1102> [hämtad den 12 januari 2026].